

Таким чином, можна стверджувати, що саме ігрові форми роботи дають змогу перетворити процес навчання і виховання в динамічну, емоційно забарвлену діяльність, яка приносить майбутнім фахівцям справжню радість творчості, пізнання та самовдосконалення.

Література:

1. Демиденко Т.М. Система інноваційної підготовки майбутніх учителів. Проблеми освіти // Навчально-методичний збірник. Випуск 31. К., 2003.
2. Рольова гра як один із засобів демократизації у підготовці майбутніх вчителів в сучасній педагогіці США // Теоретичні питання освіти та виховання. Збірник наукових праць. Випуск 6. Суми, 1999.
3. Tansy P. Y. A primor for simulation. V.1, №1, 1981.
4. Weiniger O. Play and Education. V.105, №3, 1984.
5. Barrel Y. Reflections on Critical Thiinking in Secondary Schools. Education Leadership. V.40, №6, 1983.

ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ЗАСІБ СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ

Л.В. Серих

(Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти)

Стаття розкриває важливі напрямки, основні шляхи формування естетичної культури молодших школярів у процесі театралізованої діяльності. Розглядаються риси, які характеризують творчу особистість, сприяють розвитку здібностей молодших школярів, формуванню особистості.

У початковій школі відбуваються значні позитивні зміни: вона стала чотирирічною, відкриваються різноманітні навчальні заклади, в яких діти можуть отримати початкову освіту, затверджені державні стандарти; створюються нові навчальні програми і підручники, поширюється комп'ютеризація навчання. Сьогодні важливо забезпечити в навчанні повноцінний розвиток особистості на шляху утвердження високих моральних цінностей і ідеалів.

Учені підкреслюють, що саме мистецтво вміщує ті гуманітарно-культурологічні, культуротворчі та естетико-етичні витоки, котрі необхідно виховувати в особистості (Ш.О.Амонашвілі, Н.Н.Бахтін, І.Д.Бех, Г.Н.Бояджиев, І.А.Зяюн, М.С.Каган, М.О.Кнебель, Г.С.Лабковська, Н.С.Миропольська, М.П.Якобсон та ін.). Проблему формування естетичної культури молодших школярів засобами мистецтва, у тому числі й театрального, досліджували Л.М.Масол, А.Б.Щербо та ін.

Питанням формування естетичної культури особистості через розвиток інтелектуальної сфери, удосконалення пізнавальних процесів: образного мислення, сприймання, а також творчих здібностей, зорової пам'яті та просторових уявлень присвячені роботи Б.Г.Ананьєва, І.Д.Беха, Л.С.Виготського, Г.С.Костюка та ін.

На думку Є.С.Артемова та О.П.Чинаєвої, естетичне виховання здійснюється залученням дитини до певної діяльності, яка може реалізовуватися у сфері праці, навчання, гри, але обов'язково має бути художньо забарвлена [2,4].

У контексті розв'язання питань щодо становлення особистості засобом формування естетичної культури молодших школярів художня творчість є певним забарвленням їхнього навчання, світогляду та є складником творчої діяльності. Естетична культура – один із компонентів духовної культури, єдність почуттів, смаків, ідеалів, які матеріалізуються в

процесі формування світогляду за законами краси [5,41].

В основу естетичної культури молодших школярів покладено систему естетичних і художніх знань і вмінь, які стають визначальною характеристикою їхнього гармонійного загального розвитку. Формування естетичної культури молодших школярів являє собою процес вироблення в них естетичних устанювок, ціннісних орієнтацій в області почуттів, потреб, інтересів, ідеалів і смаків, критеріїв оцінки й принципів естетичного ставлення до дійсності.

У цілому – процес послідовних і цілеспрямованих впливів на особистість з метою гармонійного, всебічного розвитку, формування естетичного ставлення до життя, здатності насолоджуватися красою навколишньої дійсності, створіння мистецтв, активно творити цю красу в художньо-практичній діяльності [4,25].

Формування естетичної культури молодших школярів у системі освіти є первинною умовою загального та естетичного виховання особистості. Психологи стверджують, що розвиток особистості ґрунтується на природних задатках, індивідуальних особливостях і змінюється під дією оточуючого середовища, умов виховання, самовиховання.

Справді, людина не виховується частинами і це виявляє себе окремими своїми сутнісними силами. Особистість – це цілісне морально-духовне і матеріально-фізичне утворення, яке переживає, мислить, оцінює, зважаючи на свій загальний розвиток і певні уявлення про себе і світ, щоразу визначаючи для себе кращий варіант вибору, як тільки їй доводиться це робити.

Формування ідеалів у дітей молодшого шкільного віку як частини їхнього світогляду, як стиомулу поведінки – складний і довготривалий процес, який вимагає врахування вікових, психофізіологічних особливостей учнів. Педагогічна сутність процесу формування естетичних ідеалів у молодших школярів з урахуванням вікових особливостей полягає у тому, щоб із раннього дитинства у різноманітній, ігровій, цікавій формі формувати стійкі уявлення про суспільство, людину, взаємозв'язки між людьми [6,55].

Естетичні критерії, смаки учнів розвиваються тоді, коли учні мають поспійну оцінку практику. Уміння висловлювати власне ставлення до предмету – аргументувати відповідь, рецензувати текст (форма висловлення думки – спокійно, тактовно, доброзичливо), урахування індивідуальні особливості одне одного. У формуванні естетичних критеріїв дуже важливі позитивні приклади. Найвність естетичного почуття є ознакою розвиненого естетичного сприймання. Треба навчити дитину відчувати красу, тобто необхідно виховати її естетичні почуття, тоді на ґрунті розвиненого до визначеного рівня естетичної свідомості, навчити естетичної творчості, насамперед створення краси.

М.М.Бахтін вважав, що будь-яка культура, у тому числі й естетична, починається з творчості. Досвід учених-практиків доводить, що наближення до мистецтва, особливо в молодшому шкільному віці, є одним з найбільш значущих чинників, необхідних для створення атмосфери взаєморозуміння й самопізнання у системі світобудови. Вік молодших школярів вважається найбільш значущим для формування головних естетико-виховних установок. Наш досвід переконує, що найвищого успіху досягають педагоги, які захоплюють учнів красою вигляду, яскравістю прикладів, витонченістю і культурою мови і мовлення, вилуканістю манер і поведінки.

Театр – найбільша візуальна форма художнього відображення життя, тому ця ідея розкривається, насамперед, у діях “живої” людини, актора, діючого на глядача безпосередньо в самий момент творчості. У цьому випадку театральне мистецтво стає і засобом спілкування, і засобом пізнання дійсності, і засобом естетичного виховання, формування естетичної культури дітей молодшого шкільного віку. А головне, за виваженої та організованої системи театралізованої діяльності безпосередньо у навчально-виховних закладах, воно активізуватиме уяву, пробуджуватиме емоції, викликатиме естетичні переживання.

Театралізована діяльність – це творчий процес, у якому органічно поєднуються різні види мистецтва: літературне, мистецтво слова, музичне, образотворче,

хореографічне, пластичне. В.С.Мухіна підкреслює, що шестирічна дитина в своїй уяві може створювати найрізноманітніші ситуації, в яких вона виявляє себе у найчудовілих своїх проявах. Формуючись в грі, уява переходить і в інші різновиди діяльності. Деякі діти зорієнтовані на відтворення реальної дійсності, інші — на створення фантастичних образів та ситуацій.

Особливу увагу вчителі приділяють вмінню діяти словом, оскільки через слово розкриваються думки, почуття, прагнення персонажів. Розвиток творчих здібностей здійснюється також у словесних інсценізаціях. Керівник вимагає від вихованців активної дії слова на партнерів, привчаючи усвідомлювати зміст кожної фрази, ролі, бачити ті предмети і факти, на які налякають слова тексту а також розвиваючи мовлення та творчу імпровізацію.

Для учнів початкових класів особливо важливим компонентом розвитку творчої активності є емоційно-почуттєва сфера. Емоції як особливі психічні процеси і стани, пов'язані з потребами і мотивами учнів. Почуття як емоційні ставлення до тих чи інших явищ є відображенням емоційної сторони духовного світу особистості, що поступово розкривається та розвивається.

Молодшим школярам, які є близькі до так званого “художнього типу” ефективними засобами розвитку творчої діяльності є художньо-рольова гра. Зміст поняття “художньо-ігрова” діяльність було визначено за результатами аналізу праць мистецтвознавчого спрямування (В.Громов, О.Мелік-Пашаєв, Б.Неменський, Ю.Полуянова, Т.Полозова, Г.Шевченко). Основним принципом художньо-ігрової діяльності за О.Меліком-Пашаєвим є “прояв внутрішнього неповторного внутрішнього змісту в адекватному образі” [7,20].

Як відомо, гра є видом творчої діяльності в умовних ситуаціях, де відтворюються, засвоюються та вдосконалюються специфічні для людської культури форми та способи буття. Особливу увагу ми приділяємо художній грі, бо – це гра фантазування, гра уяви. Вона є специфічним видом дитячої творчості, що займає проміжне становище між грою і власне дитячою творчістю. Коли результат гри набуває самої значущості, художня гра трансформується у власне художню творчість. Ефективний розвиток творчої ініціативи, творчих здібностей учасників театральної діяльності можливо здійснювати в процесі систематичних занять театралізованою діяльністю під керівництвом педагога.

Нами визначено основні умови розвитку особистості засобом театралізованої діяльності:

- створення умов для розвитку творчої активності дітей у театралізованій діяльності (заохочення до виконавської творчості, розвитку здібностей вільно триматися під час виступу, спонукання до імпровізації засобами міміки, виразних рухів, інтонацій тощо);
- залучення дітей до театральної культури (ознайомлення з театром, театральними жанрами, з різноманітними видами лялькових театрів);
- забезпечення взаємозв'язку театралізованої з іншими видами діяльності в єдиному педагогічному процесі.

Об'єднувальним принципом, який творить засади розвитку особистості є організація занять за типом діалогу (полілогу). “Гуманітарне мислення виступає як форма спілкування людей, у якій голос кожної людини, котра виражає свої уявлення про світ, є незаглушуваним і важливим для всіх” [3,24]. Становлення молодших школярів засобом формування естетичної культури дістає відображення в усіх формах театральної діяльності, спрямоване на “проникнення” у світ мистецтва, розширює індивідуально-культурний досвід молодших школярів через усвідомлення навколишньої дійсності, створення театральних образів і втілення результатів цього пізнання у самостійній творчості.

Отже, формування естетичної культури є визначальним фактором становлення особистості. Становлення молодших школярів відбувається в усіх формах театралізованої діяльності. Основою творчої діяльності є спілкування, яке можливе тільки у творчому колективі. Головним напрямком у театральній діяльності є формування культури діалогічного спілкування молодших школярів. Розвитку творчої особистості сприяє

індивідуальна та групова робота над засобами виразності та прояв особистості у певній ролі.

Організація педагогічного процесу, заснована на принципах творчого розвитку особистості, дозволяє не тільки розкритися молодшим школярам, але й надає поштовх для саморозвитку, відкриває простір для активного пошуку та напрацювання особистого ставлення до оточуючого світу.

Література:

1. Аболина Т.Г., Миропольская Н.Е. Эстетическое воспитание в школе.-К.: Высшая школа, 1987. – 137с.
2. Артемов Е.С., Чинаева О.П. Некоторые теоретические и практические проблемы эстетического воспитания // Вопросы философии. – 1987. – С.124.
3. Курганов С.Ю. Ребенок и взрослый в учебном диалоге. – М.: Просвещение, 1989. – 127с.
4. Краткий словарь по эстетике: Кн. для учителя / Под ред. М.Ф.Овсянникова. – М.: Просвещение, 1983. – 223с.
5. Липский В.Н. Эстетическая культура и личность. – М.: Знание, 1987. – 128с.
6. Лихачев Б.Т. Теория эстетического воспитания школьников. – М.: Просвещение, 1985. – 176с.
7. Мелик-Пашаев А.А. Психологические проблемы эстетического воспитания и художественно-творческого развития школьников // Вопросы психологии. – 1989. - №1. – С.50.

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

В.В.Уліщенко
(м. Харків)

Застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІТ) в освіті інтенсифікує всі рівні навчально-виховного процесу, підвищує його ефективність та якість; сприяє відкритості освітянської галузі, визначенню кожною дитиною власної траєкторії самоосвіти (1). Ураховуючи той факт, що суспільні зміни багато в чому диктуються новими способами створення, збереження, передачі та використання інформації (2), більшість освітян переконана, що підготовка учнів до повноцінної життєдіяльності неможлива без формування в них інформаційних компетентностей, тобто володіння вміннями використовувати комп'ютер як інструмент здобуття та обробки інформації, визначати пріоритетні напрямки власної роботи, створювати програму самоосвітньої діяльності, висловлювати критичні судження до повідомлень засобів масової інформації (3).

Підкреслюючи методичні переваги застосування ІТ, не можна оминути важливої проблеми – запобігання перетворення комп'ютера на паначею від освітянських негараздів. Перш за все, учитель має з'ясувати, який режим роботи на комп'ютері доцільний для його учнів (це залежить від рівня сформованості читацької та інформаційної компетентності, від технічних можливостей школи – кількості комп'ютерів, можливості виходу в Інтернет, наявності електронних навчальних програм).

Останнім часом з'явилося чимало розрізнених пропозицій науковців, учителів-практиків щодо використання комп'ютера в навчанні мови та літератури, проте особливої актуальності набуває таке питання: *які навчальні прийоми із застосуванням ІТ є доцільними та ефективними на різних етапах уроку?* Пропонуємо свій погляд на цю важливу проблему.